

JANUÁR 2014

1. 1. 1484 – vo Wildhause (St. Galen, Švajčiarsko) sa narodil Huldreich (Ulrich) Zwingli, švajčiarsky reformátor, teológ a zakladateľ teokratického mestského štátu v Zúrichu, z ktorého vytvoril centrum švajčiarskej reformácie (530. výročie)
1. 1. 1519 – Ulrich Zwingli začal pôsobiť ako kazateľ v züríšskom *Gross Münsteri*; základom ním a jeho stúpencami zavedeného nového cirkevného poriadku sa stalo „prorokovanie“, každodenné cvičenie vo výklade textov *Bible* – jediného zdroja autority a meradla všetkého konania človeka (495. výročie)
3. 1. 1759 - v Kežmarku sa narodil Kristián Genersich, evanjelický kňaz a pedagóg, profesor gymnázia v Gemeri, konrektor, farár a senior v Kežmarku, profesor teológie a cirkevných dejín na kežmarskom lýceu, excelentný kazateľ, príležitostný básnik; prírodovedec, zemepisec a historik, bádateľ tatranskej prírody, predovšetkým ich geologického zloženia a flóry, dopisujúci člen Mineralogickej spoločnosti v Jene; autor prác o dejinách Kežmarku, biografie J. Kraya a i. (255. výročie)
4. 1. 1804 – v Kráľovej Lehote sa narodil Ján Lehocký, evanjelický kňaz a pedagóg, učiteľ v Nemeckej (dnes Partizánskej) Ľupči a Pribyline, farár v Liptovskom Trnenci; národnokultúrny pracovník, signatár osvedčenia liptovských ev. a. v. duchovných za spisovnú slovenčinu, r. 1849 väznený košúťovskými úradmi, zakladajúci člen Matice slovenskej a evanjelických patronátnych gymnázií, stúpenec protestantského patentu a účastník patentálnych bojov (210. výročie)
4. 1. 1939 – v Rimavskej Sobote zomrel Zoltán Horváth, stredoškolský pedagóg, publicista, dramatik a spisovateľ maďarskej národnosti; profesor lýcea v Rimavskej Sobote; autor stredoškolských učebníc a populárno-vedeckých publikácií (75. výročie)
6. 1. 1604 – habsburský generál Ján Jakub Barbiano di Belgiojoso za vojenskej asistencie násilne odobral kostol evanjelikom v Košiciach v prospech jágerskej kapituly (dnešný Dóm sv. Alžbety) a po ňom aj ďalšie; mestu Košice kvôli obrane náboženských práv zabral takmer 30 poddanských dedín; začiatok násilnej protireformácie na Slovensku a jeden z impulzov podpory dozrievajúceho povstania Š. Bočkaja (410. výročie)
4. – 6. 1. 1519 – diplomatická misia pápežského vyslanca Karla von Miltitz u saského kurfirsta Fridricha Múdreho, ochrancu Dr. Martina Luthera; pokus pápežskej kúrie o hladké a nenásilné odstránenie Luthera a znemožnenie jeho ďalšieho akademického pôsobenia (495. výročie)
8. 1. 1824 – v Ratiboři (Morava, Česká republika) zomrel Ján Lány, evanjelický kňaz, farár v Maglóde, Moravskom Lieskovom a Ratiboři; zberateľ ústnej slovenskej, českej, maďarskej a nemeckej ľudovej slovesnosti a umelej dobovej poézie; zostavovateľ rukopisných zborníkov jej rôznych foriem (190. výročie)
8. 1. 1854 – v Brezne sa narodil Andrej Kachnič, evanjelický pedagóg, učiteľ v Dačovom Lome, Kalinove-Hrabove, Brezne, Budapešti, Zvolenskej Slatine, cirkevný

a svetský publicista, básnik, autor vlasteneckej a náboženskej poézie (160. výročie)

9. 1. 1824 – v Banskej Bystrici sa narodil Karol Jaroslav Zorkóci, evanjelický kňaz, farár v Žibritove; polyglot, básnik, publicista, príslušník štúrovskej generácie (190. výročie)

10. 1. 1724 – v Banskej Bystrici sa narodil Benjamín Geguš, evanjelický kňaz a pedagóg, rektor v Ivančinej a konrektor v Banskej Bystrici (perzekvovaný jezuitmi), farár v Hornej Strehovej a Ostrej Lúke, autor filozoficko-exegetickej dizertácie o odchode Ježiša k Bohu Otcu; **zomrel v novembri 1779 v Ostrej Lúke** (290. a 235. výročie)

14. 1. 1769 – v Hrnčiarskej Vsi-Pondelku sa narodil Samuel Kollár, evanjelický kňaz, pedagóg a cirkevný historik; rektor šľachtickej školy v Ožďanoch, farár v Čerenčanoch; osvietenec, člen Učenej spoločnosti malohontskej, autor vlastivedných, topograficko-historických príspevkov a prác z cirkevných dejín v jej *Solenniách*, o. i. dejín Reformácie na území Malohontu (245. výročie)

15. 1. 1854 – v Mošovciach sa narodil Ján Emanuel Dobrucký, evanjelický kňaz, farár v Mošovciach, Banskej Bystrici, Starej Turej, Šuranoch, archidiakon cirkevného zboru v hornolužickej Hoeyerswerde (Nemecko); autor náboženskej a autobiografickej literatúry, básnik, prozaik, dramatik, lužickosrbský národný buditeľ (160. výročie)

16. 1. 1779 – v Nemeckej (dnes Partizánskej) Ľupči sa narodil Pavel Cancrini, evanjelický kňaz, farár v Dolnom Kubíne, oravský senior; homiletik a historik cirkevných dejín Oravy v 17. storočí; prozaik a prekladateľ; **zomrel v Dolnom Kubíne 8. 5. 1844** (235. a 170. výročie)

17. 1. 1749 – uhorská miestodržiteľská rada vydala nariadenie, ktoré zakazovalo evanjelickým a. v. farárom prekročiť hranice stolice bez pasu (265. výročie)

17. 1. 1789 – v Göttingene (Nemecko) sa narodil evanjelický teológ, cirkevný historik, biblista a vysokoškolský pedagóg Johann August Wilhelm Neander (225. výročie)

19. 1. 1829 – v Bratislave zomrel Michal Kováč-Martini; evanjelický kňaz, farár na Turom Poli a nemeckého a slovenského cirkevného zboru v Modre, superintendent Preddunajského dištriktu, homiletik (185. výročie)

20. 1. 1834 – v Lubine zomrel Juraj Bobok, evanjelický kňaz, rektor v Trenčíne, farár v Beckove a Lubine; cirkevný historik, zberateľ starých tlačí a rukopisov o dejinách evanjelickej cirkvi v Uhorsku, autor rukopisných dejín Bojníckej superintendencie (180. výročie)

21. 1. 1919 – v Žiline sa konala porada predstaviteľov evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku o spôsobe ustanovenia samostatnej cirkevnej organizácie v podmienkach ČSR. Účastníci porady sa vyslovili proti pokusom

o zachovanie celistvosti uhorskej ev. a. v. cirkvi a ministrovi Dr. V. Šrobárovi navrhli vymenovanie dočasného riadiaceho orgánu, ktorý mal viesť cirkevné záležitosti na Slovensku do zvolania synody – Generálnej rady evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku. Prijali memorandum, v ktorom zdôraznili, že zastávajú stanovisko nenarušiteľnosti autonómie ev. a. v. cirkvi na Slovensku (95. výročie)

- 21. 1. 1944 – v Prešove zomrel Ľudovít Frenyó**, pedagóg, regionálny a cirkevný historik; profesor biblistiky, latinského a gréckeho jazyka a dejín náboženstva na Teologickej akadémii v Prešove, knihovník kolegiálnej knižnice a profesor živých jazykov na prešovskom gymnáziu; autor náboženských úvah, učebníc, historických prác, štúdií a článkov z dejín Prešova, Gemera a Spiša (vrátane rukopisných *Dejín prešovského evanjelického zboru*) a próz inšpirovaných historickými udalosťami, prekladateľ beletrie zo slovenského do maďarského jazyka (70. výročie)
- 22. 1. 1614 – synoda v Spišskom Podhradí**, na ktorej sa podľa vzoru Žilinskej utvorila samostatná cirkevná organizácia východoslovenských evanjelikov, nezávislá od rímskokatolíckej cirkvi; synoda prevzala obsah článkov Žilinskej synody a za superintendenta zvolila Štefana Xylandera Holtzmanna (400. výročie)
- 22. 1. 1729 – v Saskej Kamenici (dnes Nemecko) sa narodil Gotthold Ephraim Lessing**, nemecký osvietenec, filozof, publicista, dramatik, literárny teoretik a kritik (285. výročie)
- 24. 1. 1679 – vo Vroclave (dnes Poľsko) sa narodil Christian Wolff**, osvietenec, filozof, profesor v Halle, ktorý svojimi myšlienkami o poznaní Boha prostredníctvom rozumu i zjavenia výrazne ovplyvnil aj evanjelickú teológiu – prúd nazývaný *wolfiánmi*; **zomrel 9. 4. 1754** (335. a 260. výročie)
- 23. 1. 1919 – v Bobrovníku sa narodil Bedrich Jozef Kasanický**, evanjelický kňaz, farár v Dobšinej; múzejník, literárny historik, knihovedec, odborný pracovník a riaditeľ Múzea Janka Kráľa v Liptovskom Mikuláši; divadelný ochotník, scenárista dokumentárnych filmov, autor autobiografickej knihy, dokumentujúcej pôvodný život v oblasti vodného diela Liptovská Mara, *Zaplavený svet* (2003); aktívny účastník protifašistického odboja, v 60. rokoch kvôli nepovolenej cirkevnej práci súdne perzekvovaný; **zomrel v Liptovskom Mikuláši 15. 3. 1989** (95. a 25. výročie)
- 27. 1. 1829 – vo Vyšnom Skálniku sa narodil Ján Botto**, jeden z najvýznamnejších slovenských básnikov obdobia romantizmu a literárnych osobností štúrovskej generácie; občianskym povolaním inžinier – zememerač (185. výročie)
- 28. 1. 1799 – v Poznani (dnešné Poľsko) sa narodil Richard Rothe**, nemecký evanjelický teológ, vysokoškolský pedagóg vo Wittenbergu a Heidelbergu, mysliteľ kresťanskej etiky, predstaviteľ liberálneho prúdu v evanjelickej teológii a cirkevný činiteľ (215. výročie)
- 28. 1. 1834 – v Slažanoch sa narodil Karol Ježovič**, evanjelický pedagóg, profesor matematiky a fyziky na evanjelickom lýceu v Banskej Štiavnici; verejný činiteľ

a propagátor turistiky; publicista, prekladateľ odbornej a vedeckej literatúry z odboru fyziky z nemeckého jazyka; **zomrel 6. 3. 1924 v Banskej Štiavnici** (180. a 90. výročie)

28. 1. 1844 – v Nyíregyháze sa narodil Július Benczúr, akademický maliar, portrétista, tvorca historických a mytologických výjavov, ilustrátor, absolvent a pedagóg Akadémie výtvarných umení v Mníchove, zakladateľ a riaditeľ Majstrovskej maliarskej školy v Budapešti (170. výročie)

28. 1. 1884 – v Jasenovej sa narodil Miloš Janoška, evanjelický pedagóg, učiteľ v srbskej Pivnici a Štrbe, školský inšpektor v Liptovskom Mikuláši; publicista, priekopník a propagátor slovenskej turistiky, múzejník; spoluzakladateľ a redaktor *Krás Slovenska*, Tatranského spolku turistického a Múzea slovenského krasu v Liptovskom Mikuláši; autor učebníc pre evanjelické školy, turistických sprievodcov, príspevkov regionálno-vlastivedného a historického charakteru; zakladateľ a funkcionár kultúrnoosvetových spolkov, redaktor *EPST* a člen správy Tranoscia, národopisného a pedagogického odboru Matice slovenskej; účastník protifašistického odboja, verejný činiteľ (130. výročie)

29. 1. 1879 – v Skalici sa narodil Jozef Hollý, evanjelický kňaz, farár v Moravskom Lieskovom, dramatik, prekladateľ, prozaik, organizátor ochotníckeho divadla, autor populárnych hier *Kubo*, *Geľo Sebechlebský*, *Amerikán* a i. (135. výročie)

30. 1. 1919 – minister s plnou mocou pre správu Slovenska Dr. Vavro Šrobár vydal nariadenie o dočasných ustanoveniach pre Ev. a. v. cirkev na Slovensku. Zákonným aktom bolo zabezpečené právo cirkevnej samosprávy na prechodnú dobu 2 rokov (do zvolania synody) a zrušené neadekvátne ustanovenia bývalej cirkevnej ústavy (95. výročie)

31. 1. 1824 – v Liptovskom Mikuláši sa narodil Peter Makovický st., podnikateľ, národný a cirkevný činiteľ; člen slovenskej memorandovej delegácie v uhorskom sneme a zakladajúci člen Matice slovenskej; spoluzakladateľ slovenských hospodárskych a finančných podnikov; prvý dozorca obnoveného cirkevného zboru v Ružomberku (190. výročie)

január 1524 – tlačou vyšiel spis Dr. Martina Luthera *Radným pánom všetkých miest v nemeckých krajinách, aby budovali a udržiavali kresťanské školy* (490. výročie)

január 1559 – krajinský snem v Bratislave: spory medzi ostrihomským arcibiskupom Mikulášom Oláhom a vyslancami stredoslovenských banských miest; arcibiskup poukázal na ich neochotu vyslať svojich kňazov na synodu v Kláštore pod Znievom, konanú v septembri 1558; podarilo sa mu presadiť prijatie 41. zákonného článku, podľa ktorého sa mali konať vizitácie archidiakonov v jednotlivých farnostiach a cirkevné synody za povinnej účasti farárov; proti tým, ktorí by sa proti tomuto ustanoveniu vzpierali, mal v zmysle zákonného článku zakročiť panovník; vyslanci banských miest hľadali podporu a ochranu u kráľovho syna a následníka trónu Maximiliána vo Viedni (455. výročie)